

Seminarium

Pochodzenie dziecka w sprawach transgranicznych

15 i 16 maja 2025 r.

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego
Kolegium Wróblewskiego, sala 1 (refektarz), ul. Olszewskiego 2, Kraków

15 maja 2025 r.

- 10:00-10:10 Powitanie Uczestników, prof. Marta Soniewicka - Dziekan ds. Nauki WPiA UJ
10:10-10:15 Przedstawienie projektu UniPAR, dr Anna Wysocka-Bar (Uniwersytet Jagielloński)
10:15-10:45 *Pochodzenie dziecka z macierzyństwa zastępczego w Białorusi*, mgr Alena Basalai (Uniwersytet Śląski),
10:45-11:15 *Kierunki zmian polskiego prawa filiacyjnego w świetle zasady dobra dziecka*, dr Jakub Pawliczak (Uniwersytet Warszawski)
11:15-11:30 Dyskusja
11:30-12:00 Kazus nr 1, dyskusję moderuje: mgr Marek Mazur (USC Jastrzębie Zdrój)
12:00-12:30 Kazus nr 2, dyskusję moderuje: mgr Małgorzata Lachowicz-Skrzyńska (USC Piotrków Trybunalski)
12:30-14:00 Lunch (Padre, ul. Wiślna 11, wejście od Plant)
14:00-14:30 Kazus nr 3, dyskusję moderuje: mgr Aleksandra Wójcikiewicz (USC Wrocław)
14:30-15:00 Kazus nr 4, dyskusję moderuje: mgr Małgorzata Myller (USC Warszawa)
15:00-15:30 Kazus nr 5, dyskusję moderuje: dr Mariusz Oleś (Uniwersytet Jagielloński)
15:30-15:45 Przerwa
15:45-16:15 Kazus nr 6, dyskusję moderuje: dr Filip Nowak (Uniwersytet Łódzki)
16:15-16:30 *Prawo o aktach stanu cywilnego - wyzwania w kontekście spraw dotyczących pochodzenia dziecka*, mgr Agnieszka Piasecka (USC Kraków)
16:30-16:45 Dyskusja

19:00 Kolacja (Zakładka, ul. Józefińska 2)

16 maja 2025 r.

- 9:30-9:45 Wprowadzenie, dr Anna Wysocka-Bar (Uniwersytet Jagielloński)
Wymiana spojrzeń na projekt unijnego rozporządzenia dotyczącego pochodzenia dziecka:
9:45-10:15 SSO dr Sylwia Jastrzemska (Sąd Okręgowy we Wrocławiu)
10:15-10:45 dr hab. Michał Wojewoda (Radca Prawny, Ekspert Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego)
10:45-11:15 dr Katarzyna Bogdziewicz (Uniwersytet Michała Romera w Wilnie)
11:15-11:30 Przerwa
11:30-12:30 Dyskusja - moderuje: dr Ewa Kamarad (Uniwersytet Jagielloński)
12:30-13:00 Podsumowanie i pożegnanie: mgr Szczepan Ciuła (USC Kraków)
13:00 Lunch (Kawaleria, ul. Gołębia 4)

Organizatorzy

UniPAR – Towards Universal Parenthood in Europe

Pochodzenie dziecka w sprawach transgranicznych

Projekt pt. *Towards Universal Parenthood in Europe* (UniPAR) zrodził się z obserwacji, iż przepisy prawa krajowego, prawa człowieka i prawo Unii Europejskiej (UE) dotyczące dzieci przemieszczających się między państwami w obrębie UE, przenikają się, co pociąga za sobą złożone prawne wyzwania. Sędziowie i urzędnicy stosują bowiem w odniesieniu do tych dzieci przepisy rozporządzeń unijnych w sprawach takich jak odpowiedzialność rodzicielska, alimenty lub dziedziczenie, ale instrumenty te nie obejmują tego, czy między dzieckiem a rodzicem istnieje więź prawna. Sytuacja ta może stwarzać przeszkody w korzystaniu przez dzieci i ich rodziny z prawa do swobodnego przemieszczania się w ramach UE oraz w skrajnych przypadkach naruszać prawa człowieka. W UE niedawno podjęto inicjatywę działań wspierających uznawanie pochodzenia dziecka między państwami członkowskimi UE, gdyż Komisja Europejska przedstawiła projekt rozporządzenia dotyczącego uznawania pochodzenia dziecka ([projekt rozporządzenia COM \(2022\)695](#)). Do czasu ewentualnego przyjęcia nowego rozporządzenia skuteczne i spójne stosowanie dorobku prawnego UE jest uzależnione od funkcjonowania prawa krajowego państw członkowskich UE, w tym jego przepisów prawa prywatnego międzynarodowego.

Celem UniPAR jest krytyczna analiza aktualnego stanu prawnego w sześciu państwach członkowskich oraz jej zestawienie z wymogami praw człowieka oraz prawa unijnego, a także analiza i zaproponowanie ewentualnych zmian do projektu rozporządzenia, jak również zaproponowanie rekomendacji i zbioru dobrych praktyk. UniPAR jest realizowany w 6 państwach przez 6 uczelni, tj. Uniwersytet w Genui, Uniwersytet w Barcelonie, Uniwersytet w Antwerpii, Uniwersytet w Osijeku, Uniwersytet w Sofii oraz Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

Dyskusje z praktykami podczas seminarium pozwolą na uzupełnienie raportu krajowego na temat obowiązującego prawa, w tym prawa prywatnego międzynarodowego, orzecznictwa i aktualnych praktyk dotyczących ustalania i uznawania pochodzenia dziecka. Uczestnicy seminarium wspólnie rozwiążą 6 kasusów, dotyczących kwestii związanych z rodzicielstwem. Następnie, porównanie krajowych systemów prawnych ujawni rozbieżności i zbieżności w poszczególnych państwach, co może mieć znaczenie w świetle ewentualnego wprowadzenia unijnego rozporządzenia w sprawie rodzicielstwa.

Co-funded by
the European Union

Wydarzenie finansowane z programu Komisji Europejskiej „Justice” w ramach umowy nr 101137859. Wyrażone poglądy i opinie są jednak wyłącznie poglądami autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej lub Komisji Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani organ przyznający dotację nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Część projektu realizowana przez Uniwersytet Jagielloński (Polska) jest współfinansowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu „Projekty Międzynarodowe Współfinansowane”.

Kazus 1 Ustalenie ojcostwa dziecka urodzonego w Polsce

Małżonkowie mają różne obywatelstwa - kobieta (Maria) jest obywatelką Polski, a mężczyzna (Jürgen) jest obywatelem Niemiec, mają miejsce zwykłego pobytu w Niemczech. Para rozwodzi się w Niemczech miesiąc przed narodzinami dziecka (Leo), które rodzi się w Polsce. Rodzicielstwo między dzieckiem Leo i Marią zostaje ustanowione z chwilą narodzin z mocy prawa, a Leo nabywa obywatelstwo polskie ze względu na pochodzenie od Marii lub narodziny w Polsce (w zależności od przypadku zgodnie z prawem dotyczącym obywatelstwa). Narodziny Leo zostały zarejestrowane w Polsce.

Prosimy o wyjaśnienie:

- *Czy były mąż matki (Jürgen) zostanie zarejestrowany jako ojciec dziecka (pomimo rozwodu)?*
- *Czy w polskim systemie prawnym możliwe jest, aby Maria stawiała się w urzędzie stanu cywilnego z mężczyzną, którego uważa za ojca (Janem) i zarejestrowała go jako prawnego ojca Leo oraz w przypadku odpowiedzi przeczącej, czy w polskim systemie prawnym istnieje sposób na ustalenie rodzicielstwa między Janem a Leo?*

Kazus 2 Ustalenie ojcostwa dziecka urodzonego za granicą

Rodzice mają różne obywatelstwa – matka (Maria) jest obywatelką Polski, a ojciec (Jürgen) jest obywatelem Niemiec, mają miejsce zwykłego pobytu w Niemczech. Para rozwodzi się w Niemczech miesiąc przed narodzinami dziecka (Leo), które rodzi się w Niemczech. Narodziny dziecka zostają zarejestrowane w Niemczech, a władze niemieckie wydają akt urodzenia stwierdzający, że Maria jest matką dziecka. Jürgen nie jest w nim wymieniony.

Proszę o wyjaśnienie:

- *Czy akt urodzenia Leo może zostać zarejestrowany w Polsce?*
- *Jakie znaczenie prawne ma niemiecki akt urodzenia w Polsce?*
- *Czy Jürgen może zostać zarejestrowany jako ojciec dziecka w Polsce?*
- *Czy w polskim systemie prawnym możliwe jest, aby Maria pojawiła się w urzędzie stanu cywilnego z mężczyzną, którego uważa za ojca (Janem) i zarejestrowała go jako prawnego ojca Leo oraz, w przypadku odpowiedzi przeczącej, czy w polskim systemie prawnym istnieje sposób na ustalenie ojcostwa Jana?*

Kazus 3 Macierzyństwo wspólne (*co-motherhood*)

Valentina (obywatelka Polski) i Jette (obywatelska Królestwa Niderlandów), są prawnymi matkami dziecka (Toma) urodzonego w Holandii. Obie są wpisane jako rodzice do holenderskiego aktu urodzenia.

Prosimy o wyjaśnienie:

- Czy akt urodzenia Toma może zostać zarejestrowany w Polsce?
- Jakie jest znaczenie prawne holenderskiego aktu urodzenia w Polsce?
- Czy obie kobiety (Valentina i Jette) mogą zostać uznane za prawne matki dziecka w Polsce oraz, w przypadku odpowiedzi twierdzącej, czy dotyczy to wszystkich skutków macierzyństwa?

Kazus 4 Uznanie i transkrypcja zagranicznego aktu urodzenia stwierdzającego rodzicielstwo w następstwie umowy o macierzyństwo zastępcze (*surrogacy agreement*)

Marco (ojciec socjologiczny – *intended father*) i Michela (matka socjologiczna – *intended mother*) zawarli z Agnese umowę o macierzyństwo zastępcze w państwie trzecim. Agnese urodziła Marię. Zagraniczny akt urodzenia z państwa trzeciego uznaje prawne rodzicielstwo Marco i Micheli. Podczas gdy Marco ma genetyczne powiązanie z Marią, Michela go nie ma.

Prosimy o wyjaśnienie:

Jakie skutki (jeśli w ogóle) polski system prawny nadałby temu zagranicznemu aktowi urodzenia, a w szczególności prosimy o wyjaśnienie:

- Czy rodzicielstwo Marco może zostać uznane?
- Czy rodzicielstwo Micheli może zostać uznane?
- Czy w omawianym przypadku znaczenie ma fakt pozostawania lub nie przez Marco i Michelę w związku małżeńskim?
- Jaką procedurę należy zastosować (jeśli w ogóle)?
- Czy istnieją podstawy do odmowy, a w przypadku odpowiedzi twierdzącej, jakie są to podstawy?
- Czy istniałyby różnice, gdyby dwóch mężczyzn zostało wskazanych jako rodzice w zagranicznym akcie urodzenia?
- Czy istnieją różnice, jeżeli w zagranicznym akcie urodzenia wskazany jest tylko ojciec, a matka nie jest wskazana?

Kazus 5 **Adopcja przez niebiologicznego rodzica socjologicznego (*intended parent*)**

Giovanni jest biologicznym ojcem Marii, która urodziła się w Kanadzie w wyniku umowy o macierzyństwo zastępcze z Agnese. Michele jest zamierzonym ojcem Marii i chce ją adoptować. Agnese zgadza się na adopcję, podczas gdy Giovanni nie. Giovanni przyznaje, że on i Michele mieli wspólny rodzicielski projekt posiadania dzieci poprzez umowę o macierzyństwo zastępcze z Agnese, ale odmawia zgody na adopcję, ponieważ po urodzeniu Marii Michele nigdy nie miał z nią żadnej uczuciowej relacji i porzucił zarówno swojego partnera, jak i dziecko.

Prosimy o wyjaśnienie:

- *Czy w polskim porządku prawnym Michele ma prawo do bycia uznanym za rodzica, a w przypadku odpowiedzi twierdzącej, jaką procedurę można zastosować w celu wyegzekwowania tego prawa (na przykład ustanowienia rodzicielstwa, adopcja)?*
- *Czy w polskim porządku prawnym mogą istnieć różnice w sytuacji, gdy socjologiczny rodzic wnioskujący o uznanie rodzicielstwa jest mężczyzną (jak w przykładzie) lub kobietą?*
- *Czy zgoda rodzica biologicznego i/lub matki zastępczej jest elementem koniecznym do ustanowienia rodzicielstwa w odniesieniu do rodzica socjologicznego (nie-biologicznego)?*

Prosimy o opisanie wymogów dotyczących ustanowienia rodzicielstwa na rzecz nie-biologicznego (socjologicznego) rodzica w przypadku umowy o macierzyństwo zastępcze.

Kazus 6 **Uznanie zagranicznego orzeczenia ustanawiającego rodzicielstwo**

Clara (zamawiająca matka - *commissioning mother*) i Peter (zamawiający ojciec - *commissioning father*), zamieszkali w Polsce, zawarli umowę o komercyjnym macierzyństwie zastępczym (tj. Clara i Peter dostarczają swoje gamety i oboje mają genetyczne powiązanie z dzieckiem) z Natashą, która mieszka w państwie X (które nie jest krajem UE), zezwalającym na takie umowy.

Zgodnie z prawem państwa X rodzicielstwo jest ustalane na mocy orzeczenia sądu, a akt urodzenia jest odpowiednio zmieniany. Clara i Peter wracają do Polski i żądają uznania zagranicznego orzeczenia.

Prosimy o wyjaśnienie:

- *Jaką procedurę należy zastosować w celu (sądowego) uznania zagranicznego orzeczenia z państwa X, w sytuacji, gdy do polskiego rejestru stanu cywilnego transkrybowany jest aktu urodzenia, do którego jako matka wpisana jest Natasha?*
- *Czy można transkrybować akt urodzenia z państwa X, do którego jako rodzice wpisania są Clara i Peter zgodnie z orzeczeniem sądu państwa X?*
- *Czy w polskim porządku prawnym przewidziana jest inna procedura w przypadku uznania (zagranicznego) orzeczenia o przysposobieniu?*